

ПАРАДИГМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Лекція 4

Укладач – Купенко О.
В.

Поняття «соціальна робота»

- «особливий вид діяльності, метою якої є задоволення соціально-гарантованих та особистісних інтересів різних груп населення, створення умов, що сприяють відновленню чи покращенню здатності людей до соціального функціонування» [Социальная работа: теория и практика: Учеб.пособие / Отв. Ред. Е.И. Холостова. – М., 2001, с.5].

Одне й те саме визначення можна по-різному прочитати

- На даному етапі в соціальній роботі не існує єдиної теорії, наука представлена різноманітними науковими школами, дослідники спираються на різні наукові парадигми

Written Worlds - Rob
Gonsalves

- Парадигма (від грецьких «приклад», «модель», «зразок») – сукупність фундаментальних наукових установок, уявлень, термінів, які прийняті великою кількістю представників наукової спільноти.

Парадигми, що застосовуються в теорії соціальної роботи

- гуманістична парадигма;
- соціал-дарвіністська парадигма;
- позитивістська парадигма;
- утопія;
- ліберальна парадигма.

Гуманістична парадигма

- Парадигма відображає ціннісне ставлення до людини.
- Соціальний працівник має допомогти людині, спираючись на її самосвідомість та підсилюючи її вплив на оточуючий світ. Фахівець не нав'язує клієнту стратегію розв'язання його проблеми, а надає йому можливість обрати власний варіант дій серед кількох альтернатив. В той же час фахівець є щиро зацікавленим у розв'язанні проблеми клієнта
- Суспільство прагне забезпечити мінімальні життєві стандарти індивіда.

Соціал-дарвіністська парадигма

- Теорія біологічної еволюції, розроблена в працях Ч.Дарвіна, здійснила колосальний вплив на сучасників. Наукова подія такого масштабу не могла не вплинути на сферу соціального знання.
- Деякі соціологи замислювалися про необхідність виявлення специфіки природного відбору та боротьби за існування в соціальному світі.
- Етичні принципи спрямовані проти допомоги соціально незахищених верствам. Допомога хворим, бідним, літнім та інших нужденним категоріям розглядається як дії, що послаблюють та навіть руйнують суспільство.
- Разом з тим, суспільство змушено в силу різних причин займатися реабілітацією нужденних (іноді не лише шляхом фізичного та економічного заохочення, але й покарання).

Позитивістська парадигма

- З точки зору позитивізму основне завдання науки полягає в тому, щоб емпіричним та аналітичним шляхом, спираючись на факти, дослідити соціальні явища. Лише в цьому випадку наука може бути «позитивною», тобто позитивно вирішувати проблеми життя суспільства.
- Засновники позитивізму вважали, що знання про суспільство має бути таким же точним, обґрунтованим та достовірним як знання про природу, напрацьовані природничими науками.
- Абсолютизація в позитивізмі наукового знання привнесла в ідеологію професійної діяльності соціального працівника пріоритетність дослідницького інструментарію над загальнолюдськими цінностями (поняття «синдром соціального працівника» включає в себе явище, коли протоколи, статистика, тестування є більш вагомими аргументами ніж жива людина).

Утопія як парадигма соціальної роботи

- Парадигма відображає уявлення про ідеальне суспільство, в якому викоренені всі відомі види зла, задоволені всі запити людини і досягнене всезагальне благо за рахунок перемоги повної справедливості, свободи, рівності чи інших ідеалів, визначених авторами утопії.
- З XVII-XVIII століть утопії знайшли своє втілення в соціальних протестах проти експлуатуючої сили капіталізму. Соціалісти-утопісти говорили про новий суспільний уклад, в якому панує повна гармонія, мир, справедливість.
- Утопія знайшла своє місце в діяльності людини як механізм моделювання соціальної дійсності.

Ліберальна парадигма

- З точки зору лібералізму суспільство має поступово реформуватися з метою повнішої реалізації індивідуальних цінностей та свобод.
- Основний метод лібералізму не стільки творчість і створення чогось нового, скільки усунення всього, що загрожує індивідуальній свободі та її розвитку.
- При цьому держава, надавши кожній людині економічні, правові, соціокультурні передумови для мобілізації потенціалу особистості, знімає з себе відповідальність за соціальну негаразди окремої особистості .

- Усвідомлення існування різних парадигм дозволяє краще зрозуміти погляди іншої людини, а значить і домовитися з нею.